

The structure of the current system of physical training in the Armed Forces of Ukraine and the peculiarities of its functioning at higher military educational institutions are studied. It was found that the system of physical training in the Armed Forces of Ukraine is subordinated in accordance with the requirements of military-professional (combat) activities a set of goals, objectives, tools, methods and forms that constitute the process of physical improvement and management.

Keywords: physical training, cadets.

УДК 004.77:376-056.2/.3(438)

Мухацький М.

ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ЯК МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ОСІБ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ПОЛЬЩІ

У статті розглянуто особливості використання віртуального простору в сучасному освітньому процесі. Віртуальний простір має свою специфіку, потребує від педагога вироблення певних умінь та навичок, а також надає змогу особам з особливими освітніми потребами соціалізуватися, знайомитися з іншими людьми, здобувати знання тощо.

Зазначено, що до появи ІТ-технологій особистості з особливими освітніми потребами були децю ізольовані від зовнішнього світу, адже не могли повноцінно виконувати усі функції як члени суспільства, як здобувачі освіти. На сьогодні освітній процес значно полегшився, не втрачаючи при цьому своєї ефективності, оскільки навчатися можуть всі, ще й у рівних умовах.

Вказано, що віртуальний простір відіграє важливу роль для осіб з особливими освітніми потребами не лише безпосередньо у навчанні, а ще і в адаптації до сучасних реалій, налагоджені комунікації з педагогом та іншими учасниками освітнього процесу, реалізації власних амбіцій, привчання до самостійності.

У Польщі віртуальний простір використовується як місце найбільшої активності осіб з особливими освітніми потребами, як джерело їхньої самореалізації. Дієвою є також своєрідна взаємодія людей з особливими освітніми потребами, оскільки за таких умов вони прагнуть допомагати одне одному, підтримувати та ділитися набутим досвідом, в результаті чого швидше запам'ятовують необхідний матеріал, виправляють власні помилки, проявляють творчі здібності, креативність, а також емпатію до інших.

Доведено, що за допомогою використання віртуального простору в освітньому процесі можуть задовольнятися такі загальні потреби, як: фізичне та психічне існування; відчуття соціальної приналежності та духовного розуміння світу, місцева й економічна приналежність, становлення через особистісний розвиток і якісне проведення вільного часу.

Ключові слова: віртуальний простір, особи з особливими освітніми потребами, Польща, освітній процес, якість життя.

В наш час у процесі здобуття знань, отримання інформації, навчання та вдосконалення власних компетенцій особам з особливими освітніми потребами надзвичайно важливо брати участь у мережі та навчатися за допомогою різноманітних ІТ-пристроїв та програм.

Встановлено, що навчання за такою формою може давати такі самі результати і є своєрідною зручністю для осіб з особливими освітніми

потребами. Важливого значення для осіб з особливими освітніми потребами набуває віртуальний простір.

Мета статті – розкрити особливості віртуального простору для осіб з особливими освітніми потребами у Польщі, зокрема як місце їх соціальної активності.

Варто відзначити, що загальним теоретичним положенням ІТ, технізації та комп'ютеризації, а також Інтернету, цифровізації людського життя приділяється значна увага.

Важливими науковими доробками у цій сфері є праці вчених України, Польщі та інших держав, серед яких: A. Andrzejewska, H. Batorowska, Z. Baran, P. Bołtuć, E. Baron-Polańczyk, K. Denek, J. Izdebska, B. Kędziarska, S. Kwiatkowski, J. Łaszczuk, R. Michalak, B. Muchacka, J. Nowak, M. Nowak-Dziemianowicz, J. Pielachowski, R. Poczobut, P. Rudnicki, W. Strykowski, J. Strykowska, B. Skinner, M. Sysło, M. Tanaś, A. Fiszer, S. Juszczyk, O. Баранов, M. Жалдак, Л. Макаренко, О. Дзьобань, В. Штанько та ін.

Аналізуючи питання віртуального простору як місця соціальної активності осіб з особливими освітніми потребами, варто відзначити багатогранність цього явища.

Так, О. Баранов зазначає, що термін «віртуальна реальність» (віртуальний простір) досить широко використовується для опису певних процесів, пов'язаних з використанням мережі Інтернет та інтернет-технологій, і тому постійно привертає увагу дослідників з різних галузей науки [1].

«Велика українська енциклопедія» визначає віртуальний простір як:

1) створена комп'ютерними технологіями і тривимірно зімітована віртуальна реальність як об'єкт людського світосприйняття;

2) глобальне комунікативне середовище, в основі якого – виробництво, упорядкування, збереження та обмін інформацією завдяки електронним мережам [2].

В. Штанько відзначає, що структура суб'єкта Інтернет-комунікації містить компоненти реальної і віртуальної особистості, співвідношення яких безпосередньо впливає на ідентичність і процес самопрезентації. Віртуальна особистість є результатом реконструкції в мережевому комунікативному просторі справжнього або вигаданого образу, онтологія якого задається реальним суб'єктом. Вона має великий діяльнісний потенціал, що за багатьма параметрам перевищує потенціал реальної особистості в силу своєї мобільності та різноманіття засобів самопрезентації [4].

О. Дзьобань вказує, що віртуальний світ, створений новітніми інформаційними технологіями, включає людину у процес сприйняття цілком і відразу [3].

Доступність інформації в Інтернеті, особливо для осіб з особливими освітніми потребами, надзвичайно важлива через різноманітні труднощі та обмеження цієї групи людей. Інтернет може бути основним джерелом інформації та знань. Особливо для сліпих або людей з вадами зору віртуальний простір може бути єдиним шансом для особистого розвитку, доступу до навчання або посад, де комп'ютер є основним робочим інструментом.

Безсумнівно, що інвалідність ускладнює життя людини, обмежує її в різних сферах діяльності, водночас призводить до соціальної ізоляції.

Слід пам'ятати, що одним із найважливіших завдань сучасного суспільства є вироблення стратегії створення практичної діяльності для суб'єктивного та самостійного життя людей з обмеженими можливостями. Ці стратегії мають базуватися на повазі до прав, а не на пасивній адаптації людей з інвалідністю до навколишнього світу [6].

У Польській Республіці, як вказує Р. Воґуіс, незважаючи на значні зусилля державних і місцевих органів влади, які працюють з людьми з інвалідністю, все ще існують перешкоди, які заважають людям з інвалідністю повноцінно брати участь у житті суспільства [7].

Слід відзначити, що важливе місце в соціальній активності осіб з особливими освітніми потребами має якість життя. Концепцію якості життя представляє Дж. М. Реберн (J. M. Raeburn) та І. Рутман (I. Rootman) [16]. У ній вони сприяють сугестивному вираженню того, наскільки хороше життя. Цей тип вираження стосується радості, пов'язаної з власним існуванням, буттям як особистості у фізичному, розумовому та духовному вимірі, радості приналежності до місцевої соціальної спільноти, екологічних умов і становлення в результаті індивідуального розвитку, проведення вільного часу і власної продуктивності.

Згідно концепції за Дж. М. Реберном (J. M. Raeburn) та І. Рутманом, якість життя як добробут, що є результатом реалізації власних можливостей:

- духовне існування;
- психічне існування;
- фізичне існування;
- соціальна приналежність;
- місцева приналежність;
- екологічна приналежність;
- становлення через особистий розвиток;
- становлення через радість з проведення вільного часу;
- становлення через радість буття продуктивним [16].

Аналізуючи можливості віртуального простору осіб з особливими освітніми потребами Польської Республіки, варто відзначити, що він дає можливість повноцінно функціонувати у суспільстві та покращити своє життєве становище.

Так, віртуальний простір, зокрема соціальні мережі, компенсують відсутність соціальних зв'язків, надаючи можливість розвивати міжособистісні контакти. Це сприяє підвищенню незалежності осіб з особливими освітніми потребами. У віртуальному просторі особи з особливими освітніми потребами мають можливість робити самостійний вибір у вільний час, без опікуна.

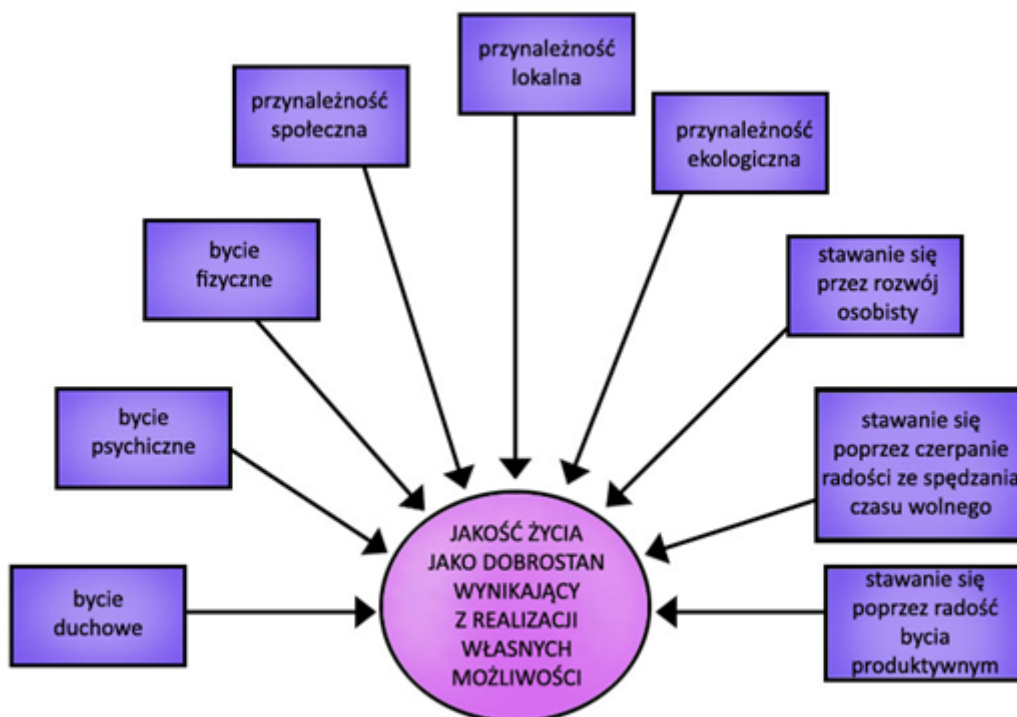

Рис. 1. Структура якості життя (за Дж. М. Реберном (J. M. Raeburn) та І. Рутманом)

Пліхта П. вказує, що для людей з інтелектуальними вадами нові медіа в багатьох сферах можуть бути можливістю покращити їх життєву ситуацію, наприклад, у сфері самостійного прийняття рішень і спостереження за наслідками власної діяльності [5].

ІТ-прогрес постійно розширює сфери свого впливу, особливо в сфері допомоги особам з особливими освітніми потребами. Завдяки можливостям, які пропонує віртуальний простір, формальну, бюрократичну форму системи освіти можна перетворити на мережу зв'язків, стосунків між людьми, які пов'язуються між собою та з навколишньою дійсністю, забезпечуючи ефективне навчання. Нові медіа та технічні заходи пропонують людям з обмеженими можливостями великі можливості отримати власну автономію та покращити своє життя. Вони є продовженням почуттів, розуму та світу друзів. Допоміжні технології, натхненні соціальними проблемами, дають змогу особам з особливими освітніми потребами брати участь у віртуальному світі та використовувати його ресурси. Варто відзначити, що особи з особливими освітніми потребами в основному користуються веб-сервісами, особливо закритого типу. Це обумовлено тим, що відкриті сайти не завжди адаптовані для сліпих і глухих.

Роль віртуального простору для спілкуванні з іншими людьми та в самопрезентації осіб з особливими освітніми потребами є значною. Часто це єдина сфера взаємодії з соціально-економічним середовищем. Така форма спілкування зміцнює всі сфери осіб з особливими освітніми потребами та дає можливість встановлювати нові стосунки, вчитися один в одного, що надає багато нового досвіду та хороших практик для життя людей з обмеженими

МОЖЛИВОСТЯМИ.

Водночас з метою використання віртуального простору як місця соціальної активності осіб з особливими освітніми потребами у Польщі окрему увагу необхідно приділяти вдосконаленню навичок використання нових інструментів Інтернету, щоб полегшити їх функціонування.

Насамперед, потрібні нові форми інформування про допоміжні засоби та можливість використання нових сайтів і порталів. Тим не менш, оцінювання процесів проєктування компонентів інтерфейсу для їхнього вдосконалення та розвитку висока. Особи з особливими освітніми потребами вважають, що власна активність в Інтернеті зміцнює їх автономію, дає змогу бути незалежними та розширювати межі власної суб'єктності.

Отже, в сучасних умовах розвитку інформаційних технологій віртуальний простір стає місцем соціальної активності осіб з особливими освітніми потребами у Польщі та відкриває значні можливості.

Використана література:

1. Баранов О. А. Віртуальність і правове регулювання *Публічне право*. 2017. № 1. С. 210-218. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2017_1_30.
2. Віртуальний простір. Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Віртуальний_простір.
3. Дзьобань О. П. Сучасний віртуальним простір: конгеніальність віртуальності й міфу *Стратегічні пріоритети*. 2017. № 3 (44). С. 163-170.
4. Штанько В. І. Віртуальний комунікативний простір і проблеми самоідентифікації особистості *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Теорія культури і філософія науки*. 2012. Вип. 47. № 1029 (1). С. 5-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2012_1029%281%29_47_3.
5. Baron-Polańczyk E. ICT – kulturowo wartościowe narzędzie kognitywne (w kontekście konstruktywizmu społeczno-kulturowego) *Edukacja-Technika-Informatyka*. 2015. Nr 3. S. 33-41.
6. Batorowska H. Konektywizm w kontekście kształcenia kompetencji informacyjnych *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Seria : Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia*. 2012. Vol. 10. S. 20-39.
7. Bołtuć P. Konstruktywizm w e-edukacji oraz jego krytyka *E-mentor*. 2011. Nr 4. S. 48- 54. URL: <https://www.ementor.edu.pl/mobi/arttykul/index/numer/41/id/863>.
8. Kowalik S. Jakość życia psychicznego / Jakość rozwoju – jakość życia. Red. R. Derbis. WSP, Częstochowa, 2000.
9. Michalak R. Konstruktywizm i neurobiologia w edukacji dziecka: Od teorii do praktyki / Poznać – Zrozumieć – Doświadczyć. *Teoretyczne podstawy praktycznego kształcenia nauczycieli wczesnej edukacji*. Red. Bonar J., Buła A. Kraków : Oficyna Wydawnicza «IMPULS», 2011. Ss. 95-114.
10. Muchacka B., Baran Z. Idee i pojęcia religijne w języku dziecka sześć i siedmioletniego *Psychospołeczne aspekty rozwoju człowieka*. Red. Rostowski J., Rostowska T., Janicka I. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1997. Część I. S. 83-90.
11. Muchacka B., Baran Z. Idee i pojęcia religijne w języku dziecka sześć- i siedmioletniego *Sprawności językowe. Seria : Studia Logopedyczne*. Red. Ozdzyński J., Rittel T. Kraków : Oficyna Wydawnicza «EDUKACJA». 1997. Część II. Vol. 4. S. 315-322.
12. Nowak J. Kompetencje pedagogiczne studentów edukacji wczesnoszkolnej jednym z warunków zmiany rozwojowej uczniów. *Problemy Wczesnej Edukacji*. 2015. Nr 1 (28). S. 81-92.
13. Nowak-Dziemianowicz M., Rudnicki P. *Pedagogika: Zakorzenie i transgresja*. Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, 2011. 349 s.
14. Plichta P. Młodzi użytkownicy nowych mediów z niepełnosprawnością intelektualną – między korzyściami i zagrożeniami. / *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*. 2013/12(1). S. 121-138.
15. Poczobut R. Transhumanizm a kognitywistyka *Ethos*. 2015. Nr 3. S. 233- 251.

16. Raeburn J. M., Rootman I. Quality of life and health promotion *Quality of life and health promotion and rehabilitation*. Red. R. Renwick, I. Brown, M. Nagler. London: Sage Publications, 1996.
17. Skinner B. F. The Technology of Teaching. New York : Appleton – Century – Crofts, 1968. 271 s.

References :

1. Baranov O. A. Virtualnist i pravove rehuliuвання Publichne pravo. 2017. № 1. S. 210-218. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2017_1_30.
2. Virtualnyi prostir. Velyka ukrainska entsyklopediia. URL: [https://vue.gov.ua/Virtualnyi prostir](https://vue.gov.ua/Virtualnyi_prostir).
3. Dzoban O. P. Suchasnyi virtualnym prostir: konhenialnist virtualnosti y mifu Stratehichni priorytety. 2017. № 3 (44). S. 163-170.
4. Shtanko V. I. Virtualnyi komunikatyvnyi prostir i problemy samoidentyfikatsii osobystosti Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Teoriia kultury i filosofii nauky. 2012. Vyp. 47. №1029 (1). S. 5-12. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2012_1029%281%29_47_3.
5. Baron-Polańczyk E. ICT – kulturowo wartościowe narzędzie kognitywne (w kontekście konstrukttywizmu społeczno-kulturowego) // Edukacja-Technika-Informatyka. 2015. Nr 3. Ss. 33-41.
6. Batorowska H. Konektywizm w kontekście kształcenia kompetencji informacyjnych Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Seria : Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia. 2012. Vol. 10. Ss. 20-39.
7. Bołtuć P. Konstruktywizm w e-edukacji oraz jego krytyka // E-mentor. 2011. Nr 4. S. 48-54. URL: <https://www.ementor.edu.pl/mobi/artukul/index/numer/41/id/863>.
8. Kowalik S. Jakość życia psychicznego / Jakość rozwoju – jakość życia. Red. R. Derbis. WSP, Częstochowa, 2000.
9. Michalak R. Konstruktywizm i neurobiologia w edukacji dziecka: Od teorii do praktyki Poznać – Zrozumieć – Doświadczyć. *Teoretyczne podstawy praktycznego kształcenia nauczycieli wczesnej edukacji*. Red. Bonar J., Buła A. Kraków : Oficyna Wydawnicza «IMPULS», 2011. S. 95-114.
10. Muchacka V., Baran Z. Idee i pojęcia religijne w języku dziecka sześć i siedmioletniego *Psychospołeczne aspekty rozwoju człowieka*. Red. Rostowski J., Rostowska T., Janicka I. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1997. Część I. S. 83-90.
11. Muchacka V., Baran Z. Idee i pojęcia religijne w języku dziecka sześć- i siedmioletniego *Sprawności językowe. Seria : Studia Logopedyczne*. Red. Ożdżyński J., Rittel T. Kraków : Oficyna Wydawnicza «EDUKACJA». 1997. Część II. Vol. 4. S. 315-322.
12. Nowak J. Kompetencje pedagogiczne studentów edukacji wczesnoszkolnej jednym z warunków zmiany rozwojowej uczniów. *Problemy Wczesnej Edukacji*. 2015. Nr 1 (28). S. 81-92.
13. Nowak-Dziemianowicz M., Rudnicki P. Pedagogika: Zakorzenie i transgresja. Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, 2011. 349 s.
14. Plichta P. Młodzi użytkownicy nowych mediów z niepełnosprawnością intelektualną – między korzyściami i zagrożeniami. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*. 2013/12(1). S. 121-138.
15. Poczobut R. Transhumanizm a kognitywistyka *Ethos*. 2015. Nr 3. S. 233-251.
16. Raeburn J. M., Rootman I. Quality of life and health promotion *Quality of life and health promotion and rehabilitation*. Red. R. Renwick, I. Brown, M. Nagler. London : Sage Publications, 1996.
17. Skinner B. F. The Technology of Teaching. New York : Appleton – Century – Crofts, 1968. 271 s.

Мухацкий М. Виртуальное пространство как место социальной активности лиц с особенностями образовательными потребностями в Польше.

В статье рассмотрены особенности использования виртуального пространства в современном образовательном процессе. Виртуальное пространство имеет свою специфику, требует от педагога выработки определенных умений и навыков, а также позволяет лицам с особыми образовательными потребностями социализироваться, знакомиться с другими людьми, получать знания и т.д.

Отмечено, что до появления ИТ технологий личности с особыми образовательными потребностями были несколько изолированы от внешнего мира, ведь не могли полноценно выполнять все функции как члены общества, как соискатели образования. На сегодняшний день образовательный процесс значительно облегчился, не теряя при этом своей эффективности, поскольку учиться могут все, еще и в равных условиях.

Указано, что виртуальное пространство играет важную роль для лиц с особыми образовательными потребностями не только непосредственно в учебе, но и адаптации к современным реалиям, налажены коммуникации с педагогом и другими участниками образовательного процесса, реализации собственных амбиций, приучении к самостоятельности.

В Польше виртуальное пространство используется как место наибольшей активности лиц с особыми образовательными потребностями как источник их самореализации. Действенно также своеобразное взаимодействие людей с особыми образовательными потребностями, поскольку при таких условиях они стремятся помогать друг другу, поддерживать и делиться приобретенным опытом, в результате чего быстрее запоминают необходимый материал, исправляют собственные ошибки, проявляют творческие способности, креативность, а также эмпатию в другие.

Доказано, что с использованием виртуального пространства в образовательном процессе могут удовлетворяться такие общие потребности, как: физическое и психическое существование; чувство социальной принадлежности и духовного понимания мира, местная и экономическая принадлежность, становление через личностное развитие и качественное времяпрепровождение.

Ключевые слова: виртуальное пространство, личности с особыми образовательными потребностями, Польша, образовательный процесс, качество жизни.

Muchacki M. Virtual space as a place of social activity of persons with special educational needs in Poland.

The article examines the peculiarities of using virtual space in the modern educational process. The virtual space has its own specifics, it requires the teacher to develop certain skills and abilities, and it also enables people with special educational needs to socialize, get to know other people, gain knowledge, etc.

It is noted that before the advent of IT technologies, persons with special educational needs were somewhat isolated from the outside world, because they could not fully perform all functions as members of society, as students of education. Today, the educational process has become much easier, without losing its effectiveness, since everyone can study, even under equal conditions.

It is indicated that the virtual space plays an important role for persons with special educational needs not only directly in education, but also in adaptation to modern realities, established communication with the teacher and other participants of the educational process, realization of own ambitions, habituation to independence.

In Poland, virtual space is used as a place of greatest activity for persons with special educational needs, as a source of their self-realization. The effect is also a peculiar interaction of people with special educational needs, because under such conditions they strive to help each other, support and share the acquired experience, as a result of which they remember the necessary material faster, correct their own mistakes, show creativity, creativity, and empathy to others

It has been proven that using virtual space in the educational process can satisfy such general needs as: physical and mental existence; a sense of social belonging and a spiritual understanding of the world, local and economic belonging, becoming through personal development and quality leisure time.

Keywords: virtual space, persons with special educational needs, Poland, educational process, quality of life.